

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind", i Paludan-Müller, Fr.: *Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind*, udg. af CARL S. PETERSEN , 1909, s. 487. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm01-shoot-idm140207697968592/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

skede, i J. L. Heibergs Oversættelser, i mere end en Menneskealder Repertoiret med sine historiske Skuespil, borgerlige Dramer, Lystspil og Syngestykker, henvend 100 Stykker af ham er gaaede over Scenen og har været opførte omtrent halvtredjatusinde Gange. Indtil Udgangen af Aaret 1833 var bl. a. blevet spillet: „Fornuftgiftermaalet“, „Formynder og Myndling“, „Den første Kjerlighed“, „Qvækeren og Danserinden“, „Et Feiltrin“.

Side 5 Linje 18: *Koulander*] (fransk) „Toneløb“.

Side 5 Linje 21: *man er lutter Æseløse*] til dette Udtryk, der skal betegne dum Lyten, haves en Parallel hos Holberg 1723 („Geert Westphaler“): „Hvorfor kaster du da Perler for Svinn? hvorfor spilder du unyttig kostbare Ord for Folk, som have Æsel-Ørne?“

Side 5 Linje 25: *Comedien*] = Teatret; alm. paa P.-M.s Tid, man kan endnu høre ældre Folk bruge Vendingen: at gaa paa Komedie -- at gaa i Teatret. [Hertz 1823 („Stemninger og Tilstande“) fremhæver det som noget mærkeligt ved en Person, der i længere Tid havde opholdt sig i Paris, „at han aldrig siger „at gaae paa Comoedie“, men „at gaae i Theatret““.]

Side 5 Linje 23: *Thalia*] i den græske Mytologi den komiske Poesis Gudinde („Muse“). — Naar P.-M. her lader hende „gaae paa Krykke“, skæmter han uden Tvivl med den Armod, som prægede det originale Lystspilrepertoire i Sæsonen 1831/32, og som ganske godt kan karakteriseres ved Vendingen „et Drama og et lille Eenactestykke“: fraregnet nogle faa Syngestykker udgør Heibergs Enaaktis-Vaudeville „Kjøge Huuskors“ (1/11 1831), Fru Gyllembourgs (anonyme) Drama „Magt og List“ (23/1 1832) og Carl Borgaards Elakts-Lystspil „Forniddagen efter Ballet“ (1/11 1832) næsten den hele Herlighed. Kun det første Stykke blev modtaget med Bifald; det sidste, siger Overskou (Theaterhistorie V 125), „mødte levende Modstand, især dog fordi en nylig forefalden Familiebegivenhed i det var bragt paa Scenen og Knuden løses ved at en Herre læser en Dames i hendes Sykurv liggende Brevconcept“.

Side 5 Linje 27: *Hverdagsscenerne*] gennem Heibergs Vaudeviller (siden 1825) og Hertz's Lystspil (siden 1827) havde Publikum faaet Smag paa Fremstillinger af Hverdagslivet ogsaa fra Scenen.

Side 6 Linje 1: *Melpomene*] i den græske Mytologi den tragiske Poesis Gudinde („Muse“); i Kunsten fremstillet med alvorlige, næsten stränge Ansigtstræk og med et Sværd eller en Dolk i Haanden. — Digteren spotter i de følgende Linjer over de bloddryppende Rædselstragedier, som særlig de tyske Romantikere yndede, og som fra Tid til anden ogsaa blev opførte herhjemme paa det kgl. Teater. I Sæsonen 1828/29 (det første Aar P.-M. opholdt sig i København) var saaledes blevet spillet Tragedien „Isidor og Olga“ af Ernst Raupach († 1853), om hvilken Overskou (Theaterhistorie IV 868) siger: „den hørte til de paa stærk Effect ved Spænding og Gyseligheder beregnede tyske Sørgespil, men var forresten behandlet i en poetisk Tone og med megen Tact for at give det Sægte og Beregnede Anseende af at komme frem i Situationer, som med Nødvendighed maatte udgaae fra Handlingen, hvorfor Stykket vel, uagtet sine Synder imod Natur og Poesie, kunde af Mængden tages for et virkeligt Digterværk, naar det fik en Udførelse, som nogenlunde fyldtegjorde Forfatterens Intention [Hensigt]“. I September 1832 bragtes en lignende Rædselstragedie til Opførelse: „Helisar“ af Eduard von Schenk († 1841), se Overskou V 164.

Side 6 Linje 7—8: *veed ei rigtig selv hvorfor det græder*, [Naar Heltens Monolog er hans Forvæder] Meningen er uden Tvivl den: de lange Ensteller, som i de romantiske Dramaer hyppigt lægges Helten i Munden, fremkalder Tuarer af det ukritiske Publikum, medens de i Virkeligheden kun er hale Deklamationsnumre og forraader Digterens Mangel paa Ævne til at fremsille en virkelig Helt.

Side 6 Linje 12: *den trivielle Melodi*] først 1854 fandt P.-M. Operette-melodier „trivielle“; Udg. 1833—47 har nemlig: den sunne Melodi.